

Boscificering, of het hoe en wat achter verschillende keurmerken

U heeft ze ongetwijfeld gezien of gehoord: de reclamespotjes waarin de politiek wordt opgeroepen iets te doen aan de houtkap in de tropen. Het is de zoveelste campagne van met name de milieubeweging tegen niet verantwoord bosbeheer. Sinds de succesvolle 'Kappen met Kappen'-campagne is er echter veel veranderd. Er is wereldwijd, mede door deze druk vanuit de internationale milieubeweging, een groot aantal verschillende initiatieven op het gebied van boscificering opgestart met als doel om, voor boscificerenden en consumenten acceptabele certificatiesystemen voor duurzaam bosbeheer op te zetten.

Dit betreft initiatieven van landen zelf, dan wel van groepen landen of een combinatie hiervan. Opvallend genoeg nemen de internationale milieuorganisaties in veel van deze initiatieven geen zitting in de organisaties achter deze keurmerken, maar blijven zij vasthouden aan het FSC-keurmerk. Dit dynamische proces zal wereldwijd, maar zeker ook op de Nederlandse markt, de totale hoeveelheid gecertificeerd hout in de nabije toekomst naar verwachting fors doen toenemen. Dit artikel wil een overzicht geven van de meest opvallende en/of belangrijke keurmerken en sluit af met een overzicht van de ontwikkelingen op het gebied van wederzijdse erkenning. Het artikel is gebaseerd op het in febru-

ari verschenen rapport van Stichting Bos en Hout 'Marktsituatie gecertificeerd hout in Nederland, stand van zaken en verwachtingen' door Nico Leek en Ekko Aertsen, aangevuld met recente informatie.

FSC, het Forest Stewardship Council

Het Forest Stewardship Council is internationaal gezien het meest prominente certificeringssysteem, als het gaat om haar marktpositie en bekendheid bij het publiek en tot voor kort was ook het grootste deel van het gecertificeerd bosareaal FSC-gecertificeerd.

Het FSC is een internationale non-profit organisatie, opgericht in 1993 om ecologisch, sociaal en economisch duurzaam bosbeheer in de wereld te bevorderen. Het is een organisatie van leden, bestaande uit een diverse groep vertegenwoordigers: milieubeweging en sociale groepen, de houthandel en bosbouwers, organisaties van inheemse bevolkingsgroepen en certificerende instanties over de gehele wereld. Iedereen die bij bosbouw betrokken is en de doelen en doelstellingen ondersteunen, kan lid worden.

FSC probeert de verwarring weg te nemen omtrent de vraag of hout duurzaam geproduceerd is, door het bieden van een onafhankelijk, internationaal en geloofwaardig certificaat op hout en houtproducten. Dit biedt de klant een garantie dat het product uit een bos komt dat geëvalueerd en gecertificeerd is als beheerd volgens overeengekomen sociale, economische en ecologische

standaarden.

Er is wereldwijd 22.379.980 ha bos volgens de FSC-richtlijnen gecertificeerd (stand 30 april 2001).

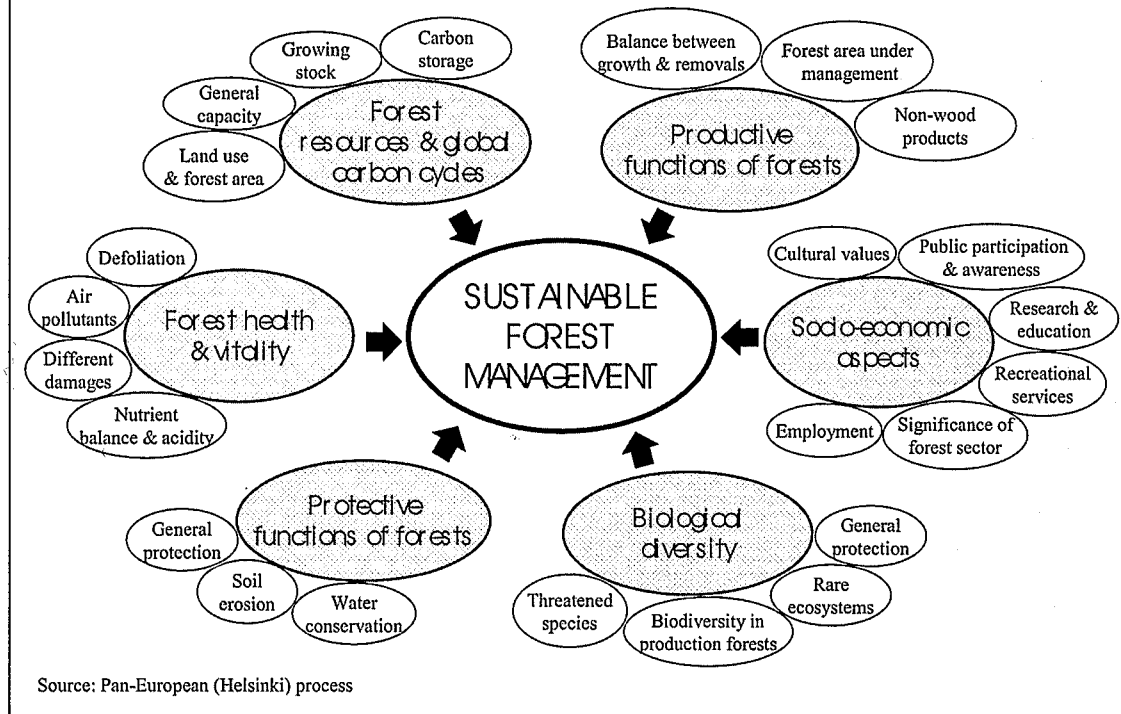
PEFC, het Pan European Forest Certificate

In Europa werd in juni 1999 het PEFC 'Pan European Forest Certificate' geïntroduceerd door vertegenwoordigers van boscificerenden en houtindustrie. PEFC biedt, net als FSC, een overkoepelende structuur waarbinnen boscificeringssystemen elkaar kunnen erkennen. Het is echter gebaseerd op de zes Europese criteria voor duurzaam bosbeheer, opgesteld en goedgekeurd op de Ministeriële conferentie van Helsinki 1993 en verder uitgewerkt met praktijkrichtlijnen op de conferentie van Lissabon in 1998. Daarmee draagt PEFC bij aan de promotie van economisch betrouwbaar, ecologisch verantwoord en sociaal voordelig bosbeheer.

Het PEFC certificeringproces wordt gecontroleerd door een onafhankelijke derde. De deelnemende landen of regio's kunnen hun eigen certificeringssystemen uitwerken en tegelijkertijd de PEFC-criteria voor duurzaam bosbeheer onderschrijven. De particuliere boscificerenden steunen dit systeem omdat FSC moeilijk toepasbaar blijft in een versnipperde boscificerendestructuur die zo typisch is voor grote delen van Europa. Daardoor maakt PEFC een grote kans een zeer belangrijk kanaal te worden waarlangs gecertificeer-

PAN-EUROPEAN CRITERIA AND EXAMPLE INDICATORS FOR SUSTAINABLE FOREST MANAGEMENT

Een schematische weergave van de Pan Europese criteria voor duurzaam bosbeheer zoals gedefinieerd in de resoluties van de Ministeriële Conferenties van 1993 en 1998 in Helsinki en Lissabon over de bescherming van bossen in Europa

de houtproducten op de (Europese) markt worden aangeboden.

Welke partijen doen mee aan PEFC?

Vertegenwoordigers uit de volgende landen zijn betrokken in het ontwikkelen van PEFC:

België, Denemarken, Duitsland, Finland, Frankrijk, Groot-Brittannië, Griekenland, Hongarije, Ierland, Italië, Letland, Luxemburg, Noorwegen, Oostenrijk, Portugal, Slovenië, Spanje, Tsjechië, Zweden en Zwitserland. In deze landen bedraagt het particuliere bosbezit meer dan 100 miljoen hectares en de totale jaarlijkse houtkap is ongeveer 280 miljoen m³.

Het PEFC-proces wordt ook be-

langrijk gevonden door Canada en de Verenigde Staten, die de vergaderingen als toehoorder bijwonen. Andere toehoorders van de PEFC-vergaderingen zijn onder meer vertegenwoordigers van Australië, Brazilië, Bulgarije, Estland, Litouwen, Maleisië, Nieuw Zeeland, Polen, Roemenië, Rusland, en Zuid Afrika.

De PEFC-Council bestaat momenteel 15 leden en 7 buitengewone leden. De leden zijn vertegenwoordigers van de initiatieven uit de landen: België, Denemarken, Duitsland, Finland, Frankrijk, Groot-Brittannië, Ierland, Italië, Letland, Noorwegen, Oostenrijk, Portugal, Spanje, Tsjechië, de Verenigde Staten, Zwitserland en Zweden.

Van deze 15 leden hebben

Finland, Zweden, Noorwegen, Duitsland en Oostenrijk een werkend certificeringssysteem opgezet en ingevoerd, dat goedgekeurd is door PEFC. Het totale, onder PEFC gecertificeerde bosareaal is in die landen reeds gegroeid tot 36,42 miljoen ha (stand van augustus 2001). Daarmee is meer bosareaal gecertificeerd onder PEFC dan onder welk ander keurmerk ook.

Frankrijk, Tsjechië, Letland en Zwitserland hebben hun certificeringssysteem ter goedkeuring voorgelegd aan PEFC. Deze systemen worden momenteel bestudeerd door een door PEFC geaccrediteerde consultant. Daarnaast worden de certificeringssystemen van België, Canada, Spanje en Portugal binnen-

kort ook ter toetsing voorgelegd. Sinds de laatste bijeenkomst van de PEFC-council zijn Canada met "the Canadian Standards Association", CSA, en de Verenigde Staten met het American Tree Farm System (ATFS) en het Sustainable Forestry Initiative (SFI) toegetreden als volwaardig lid van de raad. Dit betekent dat de wederzijdse erkenning van verschillende keurmerken hiermee weer een stap dichterbij gekomen is.

Het systeem heeft de steun van de Europese bosindustrie, handel en eigenaren organisaties. Zij zijn buitengewoon lid.

Belangengroeperingen participeren op nationaal niveau, maar zijn ook uitgenodigd op internationaal niveau te participeren.

De verwachting is dat we in Nederland als houtimporterend land in de komende jaren veel met dit keurmerk te maken gaan krijgen. Gezien de bestaande handelsstromen en de hierboven aangegeven ontwikkeling in de naar Nederland exporterende landen, zal PEFC-gecertificeerd hout op den duur een minstens even belangrijke plaats op de Nederlandse markt gaan innemen als FSC-gecertificeerd hout.

CSA, Canadian Standard Association

Het onderwerp Duurzaam Bosbeheer werd door de Canadese bosbouwindustrie zo belangrijk gevonden dat in 1993 een groep van 22 organisaties, die bijna alle takken van de sector vertegenwoordigen, bij elkaar kwamen om de Canadian Sustainable Forestry Certification Coalition op te richten. In 1994 liet deze Coalitie door de Canadian Standard Association (vergelijkbaar met het Nederlands Normalisatie Instituut), een standaard ontwikkelen voor duurzaam bosbeheer in Canada. In oktober 1996 wer-

den de 'CSA Sustainable Forest Management System Standards' gepubliceerd als de nationale standaard van Canada.

Het keurmerk is gebaseerd op een milieuzorgsysteem vergelijkbaar met ISO 14001, maar bevat ook vier belangrijke bosbouwelementen, waaronder participatie in de planning van bosbeheer en 'third party auditing'.

In augustus 2001 was in Canada 5,35 miljoen ha volgens dit systeem gecertificeerd, op een totaal van 22,5 miljoen ha gecertificeerd bos.

SFI, Sustainable Forestry Initiative en ATFS, American Tree Farm System

Het Sustainable Forestry Initiative program is een in 1994 door de American Forest & Paper Association (AF&PA) ingestelde standaard van milieuprincipes, doelstellingen en prestatienormen die de verwachte groei en oogst van de bomen integreert met de bescherming van natuur, planten, bodem en waterkwaliteit en een breed scala aan andere beschermingsdoelen. Het gaat net als de CSA uit van de ISO 14001 normen. Het certificaat is met name bedoeld voor de niet-particuliere boscijgenaren, omdat de organisatie achter het certificaat, de AF&PA, één van de grootste handelsassociaties is van de bosbouw, papier- en bosproductenindustrie. Deelname aan SFI is een voorwaarde om lid te zijn van de AF&PA. Mede als gevolg daarvan wordt meer dan 27,9 miljoen hectare beheerd volgens de richtlijnen van SFI. Daarvan zal ruim 19 miljoen hectare via 'third party auditing' in 2001 gecertificeerd zijn.

Het American Tree Farm System wordt gesponsord door de American Forest Foundation (AFF), die het systeem promoot en de

duurzaam bosbeheer standaarden en prestatienormen vaststelt en controleert door nationale en regionale instellingen en co-sponsors.

Het systeem is bedoeld voor de kleine particuliere boscijgenaar, met als gevolg dat bijna 70.000 boscijgenaren 11,3 miljoen hectare bos volgens het ATFS beheeren. De AFF is te zien als een Amerikaanse Unie van Bosgroepen, die zelf een certificaat heeft opgesteld, waaraan de leden van de bosgroepen automatisch gekoppeld zijn.

Het SFI en het American Tree Farm systeem zijn complementair aan elkaar, en erkennen elkaar ook als zodanig.

Tropische initiatieven

Ook in diverse tropische landen zijn initiatieven voor het opzetten van een boscertificaat voor duurzaam beheerd bos van gestart. Een beknopte opsomming:

LEI, Lembaga Ekolabel Indonesia Het Lembaga Ekolabel Indonesia (LEI) is opgericht in 1998 als onafhankelijke non-profit organisatie. Onder meer vertegenwoordigers van het departement van Bosbouw en wetenschappers en NGO's hebben zitting in de werkgroep van het LEI. Het LEI combineert in haar criteria en indicatoren voor duurzaam bosbeheer de ISO 14000 management benadering (input en proces indicatoren) met de FSC prestatie indicatoren. Sinds september 1999 werken FSC en LEI samen, wat geleid heeft tot een wederzijdse erkenning van beide keurmerken. In Indonesië is de FSC-standaard gelijk aan de LEI-standaard. Verder wordt er gewerkt aan een 'joint certification program', onder leiding van door LEI en FSC geaccrediteerde certificeerders, wat moet leiden tot een

verdere samenwerking tussen de twee certificaten. Doordat de LEI standaard gelijk is gesteld aan de FSC standaard, is het areaal bos wat volgens FSC richtlijnen in Indonesi gecertificeerd is, ook het areaal dat het LEI certificaat mag dragen.

NTCC, Malaysia, National Timber Certification Council Malaysia

Het National Timber Certification Council Malaysia is een onafhankelijke non-profit organisatie die in 1999 is opgericht om een vrijwillige nationaal houtcertificeringssysteem in Maleisië op te zetten en uit te voeren. Het overkoepelend orgaan van de NTCC Malaysia is de Board of Trustees, die vertegenwoordigers kent van verschillende belangengroeperingen zoals de houtindustrie, academische/wetenschappelijke instituten, niet-gouvernementele organisaties en overheidsinstellingen.

Bij het opzetten en uitwerken van het nationale certificeringssysteem is voorrang gegeven aan certificering van het natuurlijk bos, gezien het sociaal-economische en ecologische belang van deze bossen voor Maleisië. Na de voorbereidingen in 1999 werd in mei 2000 de 'Malaysian Criteria, Indicators, Activities and Standards of Performance (MC&I) for Forest Management Certification' vastgesteld, evenals de procedures voor het gebruik hiervan. De regels met betrekking tot de chain-of-custody certificering zijn in augustus 2000 ook afgerond. Tegelijkertijd is in augustus 2000 gestart met een trainingsprogramma voor de onafhankelijke auditoren.

Het is de bedoeling dat begin 2001 het eerste hout gecertificeerd zal zijn, volgens de richtlijnen van NTCC Malaysia. De verwachting is dat het hout dan

zowel met een NTCC logo, als met een FSC logo te verkrijgen zal zijn.

PAFC, Pan African Forest Certificate

Een certificaat waar de organisatie recent voor is opgericht is het PAFC. Het initiatief wordt ondersteund door de Europese Unie. Dit certificaat staat feitelijk nog in zijn kinderschoenen, er is dan ook nog geen bos of hout met een dit certificaat op de markt verkrijgbaar. Desondanks heeft de African Timber Organisation (ATO) reeds in 1994 aan CIFOR verzocht Principes Criteria en Indicators te ontwikkelen voor de 13 landen die lid zijn van de ATO. De verwachting is dat dit proces in 2001 is afgerond, zodat met de eerste certificeringen kan worden begonnen.

CERFLOR, Certificação Florestal

Dit Braziliaanse initiatief voor het opzetten van een systeem t.b.v. een keurmerk voor duurzaam bosbeheer draagt de naam CERFLOR, Certificação Florestal, waar de Brazilian Association for Technical Standardization (ABNT) verantwoordelijk voor is. Het ABNT heeft voor het opstellen van het systeem een Technisch Comité samengesteld, bestaande uit vertegenwoordigers van de milieubeweging, bosbouwindustrie, academici en deskundigen. Hun eerste doel was gericht op de grootschalige industriële bosbouwplantages. Het Technisch Comité heeft ontwerpstandaarden ontwikkeld volgens een participatief proces, grotendeels gebaseerd op procedures van ISO 9001 en/of 14001. Het voorstel benadrukt vrijwilligheid, zelfregulatie en onafhankelijkheid. Er is nog geen Braziliaans bos gecertificeerd volgens de CERFLOR criteria.

Wederzijdse erkenning

Door de toename van het aantal certificaten voor goed bosbeheer ontstaat er ook een noodzaak tot wederzijdse erkenning. Dit proces verloopt tot op heden traag, al verloopt het proces in een steeds hoger tempo. Dit blijkt bijvoorbeeld door de wederzijdse erkenning tussen, het SFI en het American Tree Farm System, FSC en het LEI. Daarnaast voert FSC regelmatig gesprekken met NTCC Malaysia om de samenwerking tussen de twee systemen te bevorderen. Als onderdeel van deze samenwerking zijn FSC en NTCC Malaysia bezig om een studie te financieren om de 'MC&I for Forest Management Certification' te vergelijken met de Principes en Criteria van FSC, om ervoor te zorgen dat de MC&I vergelijkbaar zijn met de FSC Principes en Criteria.

Daarnaast zijn het Canadeze CSA en de Amerikaanse ATFS en SFI toegetreden tot de PEFC-council, in een eerste stap richting toetsing van hun systeem door PEFC en daarmee tot erkenning van hun systeem door PEFC.

PEFC heeft met financiële steun van de Europese Commissie een tweetal seminars over wederzijdse erkenning georganiseerd. Het idee achter deze seminars was om alle eigenaren van de vele certificeringssystemen in de wereld samen te brengen met als doel een aantal verkennende gesprekken rond dit thema over wederzijdse erkenning te hebben. Hieruit bleek een voorzichtige toenadering tot elkaar. Dit is ook wel logisch gezien de voordelen die wederzijdse erkenning te bieden heeft: men vermijdt dubbel werk, verhoogt daarmee de efficiency, verwijdert barrières, vermijdt een verlaging van de kwaliteit en, misschien nog wel de belangrijkste, men vermijdt ver-

warring bij de consument en vestigt daarmee een vertrouwensbasis bij publiek en consument. De kans op succes van wederzijdse erkenning is echter met name afhankelijk van de achterban van de keurmerken. In Duitsland hebben FSC en PEFC ook gezamenlijk hun keurmerk tegen het licht gehouden. Resultaat van deze poging tot toenadering heeft tot niet meer geleid dan een overzichtelijke tabel met de verschillen tussen beide systemen, omdat daarna de achterbannen van beide keurmerken te veel van mening verschilden hoe nu verder te gaan.

Ondanks de voordelen is het niet vanzelfsprekend dat een proces

van wederzijdse erkenning zal leiden tot een erkenning van alle certificeringssystemen als gelijkwaardig. Wederzijdse erkenning is geen mechanisme voor erkenning van elk systeem. Het is een mechanisme om slechte systemen te scheiden van de goede systemen. Wederzijdse erkenning moet een zeker niveau garanderen. Dit is met name belangrijk voor de natuur- en milieubeweging, die om die reden alleen het FSC certificaat erkennen en ondersteunen.

Ook zijn er verschillende onafhankelijke initiatieven gestart om de verschillen tussen keurmerken op een rijtje te zetten, om zo duidelijker te krijgen op welke punten keurmerken nu precies

van elkaar verschillen. Zo heeft het CEPI hierover onlangs een studie afgerond. Het resultaat van dit onderzoek was een matrix waarin verschillende systemen letterlijk naast elkaar werden gezet.

Het doel achter deze initiatieven is om het internationale debat over harmonisatie en wederzijdse erkenning te informeren over de brede variëteit van boscertificeringssystemen die momenteel in ontwikkeling zijn.

Met dat doel heeft het Australische Ministerie van Landbouw onlangs een rapport uitgebracht over de basiselementen die in de ogen van de opstellers nodig zijn om certificeringssystemen met elkaar te kunnen vergelijken.